

EXCERPTA

37. ZENBAKIA

1989-EKAINA

gaiak

orrialdeak

Greko-euskarazko gramatika konposaketa (<i>Orixe</i>).....	713
Teogonia (<i>Hesiodo</i>).....	714-715
Karaktereak (<i>Teofrasto</i>).....	716-719
<i>De brevitae vitae</i> (<i>Seneka</i>).....	720-723
<i>Canes latrantes et asini rudentes</i> (<i>J.G.Etxebarria</i>).....	724
Definitiones, etymologiae, explicationes e sancti Augustini scriptis depromptae....	725-726
Definitiones, etymologiae, explicationes e sancti Jeronimi epistolis depromptae....	727-728
Grezia-ko Mitologia (barne-orrietako eraskina)	
<i>De persecutione vasconum</i> (<i>J.G.Etxebarria</i>)	

latin-grekozko idazleen
itzulpen-ikerketa lanak

Jon Gotzon Etxebarria
Gernika

περί =inguru,-alde,-tsu eta abar.

(Itzulpena ez da eroso aditz-joko regularrean; bai, ordea, aditz-izenetan, soil-soilik "al rededor de..." esan nahı dutenean. Preposizio honegaz grekoek aditz eraginkor asko osotzen zuten. Beste kontzeptu batzu errazago egiten dira)

perikárdios=bihotzondo, bihotz inguru

perikephaláios=buruinguruko.

peritomĕ=itzulinguru(AN.BN.L.Z.)

periOptés=begierako(que está al alcance de la vista)

periOrá0=inguruan begira(Badago aditz konposatua INGU+rubegira, "Duhalde")

eraginkorrak:

{	periag0	
	peridíne0	=itzularazi
	periélaun0	

Orixe(1942)

(jarraitzeko)

ΘΕΟΓΟΝΙΑ

Ἡ δὲ καὶ ἀστερόεντος ἀπ' οὐρανοῦ ἔμμορε τιμῆς
ἀθανάτοις τε θεοῖσι τετιμένη ἐστὶ μάλιστα.

Καὶ γὰρ νῦν, ὅτε πού τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
ἔρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἰλάσκηται,
κυκλήσκει Ἐκάτην· πολλή τέ οἱ ἔσπετο τιμῇ
ρεῖα μάλ', ὣ πρόφρων γε θεὰ ὑποδέξεται εὐχάς,
καὶ τέ οἱ ὄλβον ὀπάζει, ἐπεὶ δύναμις γε πάρεστιν.

421 Ὅσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο
καὶ τιμὴν ἔλαχον, τούτων ἔχει αἴσαν ἀπάντων.
Οὐδέ τί μιν Κρονίδης ἐβηήσατο οὐδέ τ' ἀπηύρα,
ὅσος ἔλαχεν Τιτῆσι μετὰ προτέροισι θεοῖσιν,
ἀλλ' ἔχει, ὡς τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς ἔπλετο δασμός,
καὶ γέρας ἐν γαίῃ τε καὶ οὐρανῷ ἠδὲ θαλάσῃ·
οὐδ', ὅτι μωνογενῆς, ἦσσαν θεὰ ἔμμορε τιμῆς,
ἀλλ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ Ζεὺς τίεται αὐτήν.

429 Ὅτι δ' ἐθέλει, μεγάλως παραγίγνεται ἠδ' ὀνίνησιν·
ἐν τε δίκῃ βασιλεῦσι παρ' αἰδοίοισι καθίζει,
ἐν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ὅν κ' ἐθέλησιν·
ἠδ' ὀπότ' ἐς πόλεμον φθισήνορα θωρήσσονται
ἄνδρες, ἐνθα θεὰ παραγίγνεται, οἷς κ' ἐθέλῃσι
νίκην προφρονέως ὀπάσαι καὶ κύδος ὀρέξαι.

vv.: 414-434

* ὀπάζω = opatu, oparitzat eman.

Zeru izartsuaren ohorea ere lortu zuen eta aipu
handitan dute jainko hilezkorren artean. Orain ere
gizon lurtarren batek opari ederrak ordainetan a-
rauak agindu bezala eskaintzen dituenean, Hekate
du erregutzen. Eta halakoari ohore handia dator ki-
o, berak eskariak errukiz onartzen baditu, zoriona
ere oparitzat ematen dio, ahalmena berarekin bait
du. Zeru-lurtarrek eskuratutako ohore guztietan
hartukizuna dizu berak. Titanen, lehenbiziko jain-
koen, artean lortu zuenetik Kronida-k ez dio ezer-
txo ere kendu ez gitxitu; aitzik, hasieran banaketa
egin zenean bezalaxe gordetzen du eta baita zeru-
lur-itsasoetan agintea ere. Eta jaio bakarra dela-
ko Hekate-k ez du hartukizun gitxiagorik ohoree-
tan, gehiago baizik, Zeus-ek ohoretan bait du. Nahi
duenari laguntza eta babesa ematen dizkio; epaike-
tetan errege agurgarrien ondoan esertzen da eta
agoran berak gura duena nabarmentzen du. Eta gizo-
nak borroka bortitzerako iskiluz hornitzen dire-
nean, hantxe agertzen da jainkosa, eta bere gogoko-
ei garaipena ematen die, biotzbera, eta ospea esku-
ratzen.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

V

ΑΡΕΣΚΕΙΑΣ

Ἡ δὲ ἀρέσκειά ἐστι μὲν, ὡς ὄρω περιλαβεῖν, ἔντευξις οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίστῳ ἡδονῆς παρασκευαστική, ὁ δὲ ἄρεσκος ἀμέλει τοιοῦτός τις, οἷος πόρρωθεν προσγορεύσας καὶ ἄνδρα κράτιστον εἰπὼν καὶ θαυμάσας ἱκανῶς, ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ λαβόμενος μὴ ἀφιέναι, καὶ μικρὸν προπέμψας καὶ ἐρωτήσας πότε αὐτὸν ὄψεται, ἐπαινῶν ἀπαλλάττεσθαι· καὶ παρακληθεὶς δὲ πρὸς δίκαιον μὴ μόνον ᾧ πάρεστι βούλεσθαι ἀρέσκειν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀντιδίκῳ, ἵνα κοινός τις εἶναι δοκῇ· καὶ τοὺς ξένους δὲ εἰπεῖν ὡς δικαιότερα λέγουσι τῶν πολιτῶν· καὶ κεκλημένος δὲ ἐπὶ δεῖπνον κελεῦσαι καλέσαι τὰ παιδιά τὸν ἐστιῶντα, καὶ εἰσιόντα φῆσαι σύκου ὁμοιότερα εἶναι τῷ πατρὶ, καὶ προσαγόμενος φιλήσαι καὶ παρ' αὐτὸν καθίστασθαι, καὶ τοῖς μὲν συμπαίξειν αὐτὸς λέγων «ἄσκος, πέλεκυς», τὰ δὲ ἐπὶ τῆς γαστρὸς ἔαν καθεύδειν ἅμα θλιβόμενος.

LOSINTXA

Losintxa, zehatz esatekotan, onenarekiko gabe, atsegina ematen duen zera da. Eta losintxaria horrelakoxea da, urrundik ikusi eta gizonik bikaintzat aitortuko zaitu, biziro harriturik, esku biekin oratu eta ez zaitu askatuko. Eta apur batez lagundu eta noiz ikusiko zaituen berriro galdeturik, gogospenen artean alde egin. Epaia egiteko deitu eta ez soilik aurrean duenari atsegina eman gura, baizik eta aurkakoari ere bai, biekiko arteza iruditzearren. Eta kanpotarrek hiritarrek baino zuzenkiago hitz egiten dutela esan. Eta bazkaritarako gomitea hartu eta gonbidatzaileari eskatu umeak deitu ditzan eta umeok agertuz gero esan aitaren antz handiago dutela ikuek ikuenta baino, beragantatu eta musukatu bere alboan eseriaziz, eta batzurekin olgetan diharduela "zahagi, aizkora" esanez. Eta beste batzuei utzi sabelaren gainean, zapaldurik, lo egin dezaten.

* "zahagi, aizkora" guretzat ezezagun den umeen jolas bateko berbak.

XV
ΑΥΘΑΔΕΙΑΣ

Ἡ δὲ αὐθάδεια ἐστὶν ἀπήνεια ὀμιλίας ἐν λόγοις, ὃ δὲ αὐθάδης τοιοῦτός τις οἶος ἐρωτηθεὶς «ὃ δεῖνα ποῦ ἐστὶν ;» εἰπεῖν «πράγματά μοι μὴ πάρεχε»· καὶ προσαγορευθεὶς μὴ ἀντιπροσειπεῖν· καὶ πωλῶν τι μὴ λέγειν τοῖς ὠνουμένοις πόσον ἂν ἀποδοῖτο, ἀλλ' ἐρωτᾶν τί εὐρίσκει· καὶ τοῖς τιμῶσι καὶ πέμπουσιν εἰς τὰς ἐορτὰς εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἂν γένοιτο διδόμενα· καὶ οὐκ ἔχειν συγγνώμην οὔτε τῷ ῥυπώσαντι αὐτὸν ἀκουσίως οὔτε τῷ ὥσαντι οὔτε τῷ ἐμβάντι· καὶ φίλῳ δὲ ἔρανον κελεύσαντι εἰσενεγκεῖν, εἰπὼν ὅτι οὐκ ἂν δοίῃ, ὕστερον ἦκειν φέρων καὶ λέγειν ὅτι ἀπόλλυσι καὶ τοῦτο τὸ ἀργύριον. Καὶ προσπταίσας ἐν τῇ ὁδῷ δεινὸς καταράσασθαι τῷ λίθῳ· καὶ ἀναμεῖναι οὐκ ἂν ὑπομεῖναι πολὺν χρόνον οὐδένα· καὶ οὔτε ἄσαι οὔτε ῥῆσιν εἰπεῖν οὔτε ὀρχήσασθαι ἂν ἐθελῆσαι. Δεινὸς δὲ καὶ τοῖς θεοῖς μὴ ἐπεύχεσθαι.

ARRUNKERIA

Hartu-emanetako hitzetan zakarkeria da arrunkeria;halakoa da arrunta:"urlia non da?"galdetzean,"ez ekarri niri arazorik" erantzun lezake eta agurra eginez gero,erantzun ez;salketan hasi eta erosleei zenbatean emango lukeen esan ez eta,ordez,zenbatera iritsiko den itandu,eta adeiez opariren bat jaietan bidaltzen diotenei esan ez dela egon horrelako esku-erakutsirik,eta ez eman barkamenik,gura izan bariK bera lohitu,sakatu edo zapaldu duenari.Eta sorosteko eskea egiten dion adiskideari ez duela emango esan eta berandu etorri dirua ekartzeko,eta esan diru hau ere galduko dutela.Eta bidean oztopatzen bada,harriari añaenka hasi.Eta ez egon luzaroan inori itxaroten. Eta ez du nahi izango abestu,ez errezitau,ez dantzatan egin.Ez da jainkoei .otoi eginzalea.

DE BREVI TATE VITAE

AD PAULINUM

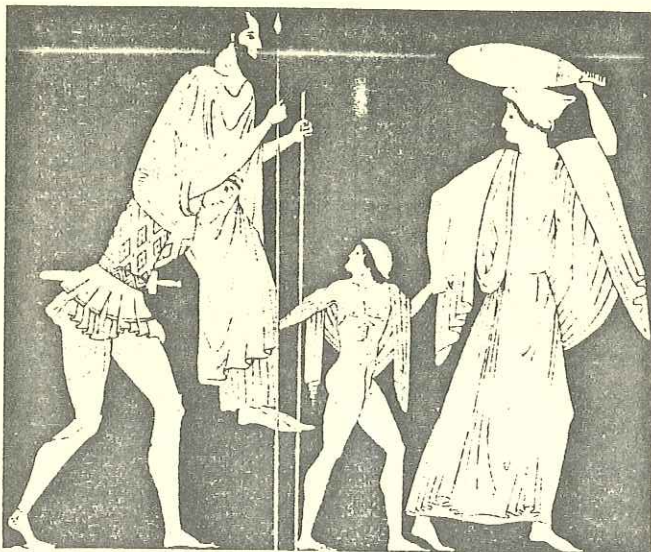
IV. Potentissimis et in altum sublatis hominibus excidere voces videbis quibus otium optent, laudent omnibus bonis suis praeferant. Cupiunt interim ex illo fastigio suo, si tuto liceat, descendere; nam, ut nihil extra lacessat aut quatiat, in se ipsa fortuna ruit. Divus Augustus, cui dii plura quam ulli praestiterunt, non desiit quietem sibi precari et vacationem a re publica petere; omnis eius sermo ad hoc semper revolutus est, ut speraret otium: hoc labores suos, etiam si falso, dulci tamen oblectabat solacio, aliquando se victurum sibi. In quadam ad senatum missa epistula, cum requiem suam non vacuam fore dignitatis nec a priore gloria discrepantem pollicitus esset, haec verba inveni: "sed ista fieri speciosius quam promitti possunt. Me tamen cupido temporis optatissimi mihi provexit uti, quoniam rerum laetitia moratur adhuc, praecipere aliquid voluptatis ex verborum dulcedine." Tanta visa est res otium, ut illam, quia usu non poterat, cogitatione praesumeret. Qui omnia videbat ex se uno pendentia, qui hominibus gentibusque fortunam dabat, illum diem laetissimus cogitabat quo magnitudinem suam exueret. Expertus erat quantum illa bona per omnis terras fulgentia sudoris exprimerent, quantum occultarum sollicitudinum tegerent: cum civibus primum, deinde cum collegis, novissime cum adfinibus coactus armis decernere mari terraque sanguinem fudit. Per Macedoniam, Siciliam, Aegyptum, Syriam Asiamque et omnis prope oras bello circumactus Romana caede lassos exercitus ad externa bella convertit. Dum Alpes pacat immixtosque mediae paci et imperio hostes perdomat, dum ultra Rhenum, Euphraten et Danuvium terminos movet, in ipsa urbe Murenarum, Caepionis,

Eneas-en emaztea, Priamo eta Hekuba-ren alaba. Elezahar batzuren arauera Troia-ko atxiloen artean dager. Beste batzuk, ordea, uste dute Troia menperatu zenean ihes egin zuela. Virgilio-k dakarrenez, Aphrodita-k bahitu zuen, Eneas, Ankises eta Askanio lagun, Troia-tik aldentzen zen bitartean. Eneas bila dabilkio eta haren itzala agertzen zaio aberri berriaren bila egin behar zituen bidaiak iragarritz. Epopeiarik zaharrenek Kreusa-ren ordeaz Euridike deitzen diote.

Visus adesse pedum sonitus genitorque per umbram
 Prospiciens : Nate, exclamat, fuge, nate; propinquant.
 Ardentes clipeos atque æra micantia cerno.
 Hic mihi nescio quod trepido male numen amicum 735
 Confusam eripuit mentem. Namque avia cursu
 Dum sequor et nota excedo regione viarum,
 Heu! misero conjux fatone erepta Creusa
 Substitit erravitne via seu lassa resedit,
 Incertum; nec post oculis est reddita nostris; 740
 Nec prius amissam respexi animumve reflexi,
 Quam tumulum antiquæ Cereris sedemque sacratam
 Venimus. Hic demum collectis omnibus una
 Defuit et comites natumque virumque fefellit.
 Quem non incusavi amens hominumque deorumque? 745
 Aut quid in eversa vidi crudelius urbe?

Ascanium Anchisenque patrem Teucrosque Penates
 Commendo sociis et curva valle recondo :
 Ipse urbem repeto et cingor fulgentibus armis.
 Stat casus renovare omnes omnemque reverti 750
 Per Trojam et rursus caput objectare periclis.
 Principio muros obscuraque limina portæ,
 Qua gressum extuleram, repeto et vestigia retro
 Observata sequor per noctem et lumine lastro.
 Horror ubique animo, simul ipsa silentia terrent. 755
 Inde domum, si forte pedem, si forte tulisset,
 Me refero. Irruerant Danaï et tectum omne tenebant.
 Illicet ignis edax summa ad fastigia vento
 Volvitur; exuperant flammæ, furit æstus ad auras.
 Procedo et Priami sedes arcemque reviso. 760
 Et jam porticibus vacuis Junonis asylo
 Custodes lecti Phœnix et dirus Ulixes
 Prædam adservabant. Huc undique Troia gaza
 Incensis erepta adytis, mensæque deorum,
 Crateresque auro solidi captivaque vestis 765
 Congeritur. Pueri et pavidæ longo ordine matres
 Stant circum.
 Ausus quin etiam voces jactare per umbram
 Implevi clamore vias mæstusque Creusam
 Nequicquam ingeminans iterumque iterumque vocavi. 770
 Quærenti et tectis urbis sine fine furenti
 Infelix simulacrum atque ipsius umbra Creusæ
 Visa mihi ante oculos et nota major imago.
 Obstipui steteruntque comæ et vox faucibus hæsit.
 Tum sic adfari et curas his demere dictis : 775
 Quid tantum insano juvat indulgere dolori,
 O dulcis conjux? Non hæc sine numine divum
 Eveniunt; nec te hinc comitem asportare Creusam
 Fas aut ille sinit superi regnator Olympi.

Longa tibi exilia et vastum maris æquor arandum. 780
 Et terram Hesperiam venies, ubi Lydius arva
 Inter opima virum leni fluit agmine Thybris :
 Illic res lætæ regnumque et regia conjux
 Parta tibi : lacrimas dilectæ pelle Creusæ.
 Non ego Myrmidonum sedes Dolopumve superbas 785
 Aspiciam aut Graiis servitum matribus ibo,
 Dardanis et divæ Veneris nurus.
 Sed me magna deum genetrix his detinet oris.
 Jamque vale et nati serva communis amorem.
 Hæc ubi dicta dedit, lacrimantem et multa volentem 790
 Dicere deseruit tenuesque recessit in auras.
 Ter conatus ibi collo dare brachia circum;
 Ter frustra compressa manus effugit imago,
 Par levibus ventis volucrique simillima somno.
 Sic demum socios consumpta nocte reviso. 795
 Atque hic ingentem comitum adfluxisse novorum
 Invenio admirans numerum, matresque virosque,
 Collectam exilio pubem, miserabile vulgus.
 Undique convenere, animis opibusque parati, 800
 In quascumque velim pelago deducere terras.
 Jamque jugis summæ surgebat Lucifer Idæ
 Ducebatque diem Danaïque obsessa tenebant
 Limina portarum, nec spes opis ulla dabatur :
 Cessi et sublato montes genitore petivi.

Eneas Troia-tik ihesaldian aita Ankises lepoan daramala.

Gizon oso ahaltzu eta goi-mailakoei ikusiko duzu nola jalkitzen zaizkien astiunearen irrikazko hitzak, nola goratzen duten eta nola nahiago duten beren ondasun guztiak baino. Aldizka euren altuera hartatik jeitsi nahi izaten dute, ziurtasunez ahal balitz; kanpotiko ezerk zirkinik eragin gabe eta astindu gabe, zoriak berak izaten bait du beheraldia. Augusto jainkotiarrek, jainkoek beste inori baino gehiago eman zioten hark, etengabe eskatzen zuen beretzako atsedena eta politikatik aske geratzea. Bere hizketaldi guztietan horraxa jotzen zuen azkenean, astiunearen itxaropenez; bere nekelorretan, gezurrezkoa zen arren, poz-gozagarri hau aurkitzen zuen beti: noizbait beretzako garaipena lortuko zuela. Senatuari igorri zion behinolako eskutitzean, bere atsedenaldea ez zela izango duintasunik gabekoa eta lehengo ohoreaz gabetua agindu egiten zuen batean, honako hitz hauek aurkitu nituen: "gauzok, baina, hitzez azal litekeen baino ederkiago jazotzen dira. Niri, ordea, hain gogoko dudan aldi horren gutuziak zera ekarri dit: gertatu oraindik ez dira egin eta, alde aurretik zerbait gozaten dut, hitzak hain dira gozoak". Astiunea hainbesterainoko gauza iruditu zitzaion, ezin zuen erabili eta gogapenez usmatzen zuen. Gauzak oro beragandik soilik zeuden eskegita, gizoni eta jendei berak ematen zien zoriona, eta hala ere pozarren igurikatzen zuen bere handitasunaz erantzi behar zen egun hura. Bazekien lurralde guztietan barrena distirutzen diren ongi haiek zenbaterainoko izerdiz diren atereak, zenbat ardura ezkuzkotan estaltzen diren: lehenengo hiritarrekin, gero kideekin, eta azkenik hurkoekin iskiluz borrokatzera behartua, itsaso-lehorretan odola isuri zuen. Makedonian, Sikilian, Egipton, Sirian, Asian, eta nonnahiko lurretan guduz aritua, Erromako hondamenean jipoitutako gudarozteak atetiko guduketetara eramane zituen. Alpeak baketu, bake eta inperio er-

Lepidi, Egnati, aliorum in eum mucrones acuebantur. Non-
dum horum effugerat insidias filia et tot nobiles iuvenes
adulterio velut sacramento adacti iam infractam aetatem
territabant plusque et iterum timenda cum Antonio mulier.
Haec ulcera cum ipsis membris absciderat: alia subnasce-
bantur; velut grave multo sanguine corpus parte semper
aliqua rumpebatur. Itaque otium optabat, in huius spe et
cogitatione labores eius residebant, hoc votum erat eius qui
voti compotes facere poterat.

ANNAEO SENECAE CORDYAE

Rafael-en marrazkia, Venezia-ko Akademian dagoena.

dian kokaturiko etsaiak azpiratu, Rhenoz, Euphratez
eta Danubioz haraindian mugak zabaltzen dituen
bitartean, Erroman bertan Murena, Kepio, Lepidio, Eg-
nati eta beste batzuren ezpatak beraren aurka zo-
rrozten ari ziren. Oraindik hauen zemaiei itzuri
gabe, alabak eta beste ainitz gazte prestuk zinpe-
an bezala adulterioz euren adin biguna ikaraturik
zuten, eta areago, beraren andre beldurgarriak be-
rriro Antonio-rekin. Zauriok atalak eurak ebakiz
zituen kenduak: eta horra berriak sortzen; gorputza
beti nondik edo handik larriki hautsia odol jari-
oz. Halaxe, bada, astiunea zuen amesgai, beronen i-
txaropen eta gogapenean lanak ezarriz, hauxe iza-
ten zen inoren gurariak betetzeko gai zenaren gu-
rari bizia.

(jarraitzeko)

I

Enrique Abián, nunc sacerdos in paroecia Sancti Francisco de Xabier, in urbe Bilbo, cum adhuc discipulus Victoriae esset, et vasconum causam odio haberet, propter quodam iuventutis thrauma, ut dicunt, me in via deambulanti suis verbis irridere voluit, iuxta ecclesiam Sancti Nicolae. Venit ergo ad me et sic mihi verbum fecit (nihil aliud nec prius nec posterius tota vita ab eo audivi; eramus enim discipuli eodem tempore, sed non eodem corde): "Timeo hominem unius libri".

De quibus verbis ego valde miratus sum, etenim portabam mecum Aurelii Prudentii opera omnia, quae nuper emeram, lingua latina lecturus.

Ego tacui et usque in hanc diem responsum proferendum servavi: "Timeo hominem unius verbi".

Post scriptum: Si haec ad tuas aures pervenerint et redargueré vellis, fac, quaeso, sermone latino, non aliter.

(Badakizu, liburu bakarreko gizona naiz eta)

193 **BORONDATEA**: "Quae voluntas utique, sicut definita est, animae motus fuit cogente nullo ad aliquid vel non amittendum, vel adipiscendum". ("De duabus animabus", 4)

Definizioaren arauera, borondatea zen animaren higiera, ezerk behartu gabe, zerbait galdu ez egiteko edo lortzeko.

194 **SEME (hitza Biblian)**: "Tribus enim modis in scripturis sanctis filiorum nomen accipitur: uno secundum naturam, quomodo Isaac filius Abrahae vel etiam ceteri Iudaei, qui ex eadem origine veniunt; alio secundum doctrinam, ut filius eius in ea re quisque appelletur, a quo aliquid didicit, sicut filios suos appellat apostolus, qui ab illo didicerunt evangelium; tertio secundum imitationem, sicut filios Abrahae nos vocat apostolus, quod eius fidem imitamur". ("Contra Adimantum", 5)

Idazteunean seme hitza hiru eratara aitzen da: bat izaerari buruz, hala nola Isaak Abraham-ena edo eta enparau Iudeguak, jatorri berbera dutelako; bi, irakatsiei buruz, hala nola zertan edo hartan norbaitengandik ikasia dena; horrela deitzen ditu bere semeak apostoluak, beragandik ebangelioa ikasitakoak; hiru, imitazioari buruz, hala nola apostulak Abraham-en seme esaten du gugatik, beraren sinismena imitatzen dugulako.

195 **JEITSI**: "Quod verbum cum discutere coepero, proprie me dixisse non video; nom enim potest descendere, nisi quod etiam de loco in locum moveri potest. Nam qui descendit, locum superiorem deserere et inferiorem petere videtur". ("Contra Adimantum", 13)

Hitz hori aztertzen hasi eta egokiro ez dudala erabili oharitzen naiz. Ezin bait da jeitsi leku batetik bestera higitu ezik. Jeisten denak, bada, badirudi goiko lekua uzten duela eta behekoa datorela.

196 **ARLOTEAK** : "Nam si hoc ideo dictum est, ut non servetur panis in crastinum, magis hoc implent vagi Romanorum, quos passivos appellant, qui annona cotidiana satiato ventre aut donant statim, quod restat, aut proiciunt..."
("Contra Adimantum", 24)

Eta hau biharamonerako ogirik gorde ez dadin esana bada, Erromatarren harat honako ibiltariek, arloreak deiturikoeak, betetzen dute, sabela eguneroko jatekoaz beteta, enparaua behingoan dakite ematen, edo bota egiten dute.

(Jarraitzeko)

DEFINITIONES, ETYMOLOGIAE, EXPLICATIONES, E SANCTI JERONIMI SCRIPTIS DE PROMPTAE.

47 **DIAPSALMA** : "...rursus nonus psalmus distinguatur: canticum diapsalmatis, cum utique, si, ut qui busdam videtur, diapsalma est indicium silentii, canticum silentii esse non possit".
(28, "Ad Marcellam", 2)

Bederatzigarren salmoa, aldiz, diapsalmaren kanta bezala ezagutzen da; eta batzuren ustetan diapsalma isilaldiaren ezaugarria bada, ezin daiteke egon isiltasunaren abestirik.

48 **DIAPSALMA** : "Quid Origenes de diapsalmate senserit, verbum interpretabor ad verbum, ut quia novicia musta contemnis saltim veteris vini auctoritate ducaris.
6. "Saepe perquirens causas cur in quibusdam psalmis interponatur *diapsalma*, observavi diligentissime in Hebraeo et cum Graeco contuli, inveni que quia, ubi lingua Hebraea *sela*, Graeca vero habet "semper" aut quid istiusmodi, ibi Septuaginta et Theodotion et Symmachus transtulerint *diapsalma*... Utrum autem cuiusdam musicae cantilinae aut rhythmus inmutationem qui interpretati sunt "diapsalma" senserint, aliudve quid intellexerint, tuo iudicio derelinquo".
(28 "Ad Marcellam", 5-6)

Hitzez hitz esango dizut nolako ustea duen Origenes-ek diapsalmaz, mistela berriak gitxiesten dituzunez gero ardo zaharraren aginteaz zuzen izan zaitez.

Salmo batzuetan zergatik tartekatzen den *diapsalma* argitu gurean, arretaz irakurri eta hontaz oharitua naiz, hebreoa eta grekoa erkatuz: hebreoz *sela* eta grekoz "beti" edo antzekoren bat dakarren guztietan, Septuagintek eta Theodotion-ek eta Symmako-k *diapsalma* itzultzen dute... Diapsalma itzuli dutenek doinu edo lelo baten aldaketa nabari izan dutenentz, edo beste zerbait, zure erizpidean uzten dut".

49 **EPHOD** : "Teraphim quid sit si spatium dic-
tandi fuerit prosequemur. Nunc interim de ephod ut
coepimus explicandum est. In Exodo, Ubi Moysi prae-
cipitur ut sacerdotalia iubeat vestimenta fieri,
post cetera legitur... et tunicas κοσσυβωτάς et
cidarim et cinctorium. Ubi autem nos posuimus "su-
perhunmerale" in Graeco ἐπωμίδα et septuaginta
interpretes transtulerunt, quod scilicet super hu-
meros istiusmodi veniat vestimentum".
(29 "Ad Marcellam", 4)

Teraphim zer den azalduko dugu, hortarako astirik
badago. Orain, baina, hariari jarraitu eta ephod zer
den argituko. Exodoan, Moisi-ri apaiz-jantziak eragin
ditzan agintzen zaion hortan, beste batzuren ondo-
ren honela dator... soin-gaineko koadrodunak, tiara
eta gerriko bat. Guk soingainekoa ipini dugun le-
kuan Septuagintek grekoz ἐπωμίδα itzuli zuten,
jantzi hau sorbalda gainetik datorrelako.

(jarraitzeko)

DE PERSECUTIONE VASCONUM

IV

Cum iam quintum cursum inciperemus omnes condiscipuli e tribus provinciis congregati sumus, scilicet, ex Araba, Bizkaia atque Gipuzkoa venientes. Qui e Gipuzkoa venerant plerique *euskaldunak*, id est, vasconice loquentes erant, et tanquam spisso manipulo inter se coacti. E provincia Bizkaia provenientes partim erant *euskaldunak*, partim vero in finibus ubi hispanice loquebantur nati. Hi caeteros malitia longe praestabant et non multum post in sua retia alios captabant. Denique, qui ex Araba provincia venerant, praeter paucos *euskaldunak* et nonnullos alios, tanquam ex alio genere orti videbantur, inferiore cultura atque humanitate praediti, sicut nunc dicitur "tercermundistas". Labentibus annis, autem, aequales omnibus facti. Restat ut de superioribus dicam. Sicut in arca Noe ex omni genere delectos possis ibi videre nostros magistros designatos; attamen, quoad alitum genus corvi plures intra arcam volitabant quam columbae. Sed priusquam columba pacis nuntia advolet, ingens diluvium quod *euskaldunak* passi sunt, vobis narrare opus est.

I

Apur ditzagun
kateak, lagun!

II

Ditzagun birrin
etsaiak, arin!

III

Arerioa
urrun bihoa:

IV

Bota itsasora
edo lurpera.

V

Gaitezen alai,
irrintzi ta jai!

VI

Dezagun kanta,
aske gara ta:

VII

Gora Euskadi
orain ta beti!

VIII

Egin euskaraz
egun ta gabaz:

IX

Euskal Herria
dut Aberria!